

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Янішевська К. Д., асистент кафедри права

Одним із найважливіших напрямів діяльності держави є сфера фінансів, що являє собою сукупність дій державних органів, спрямованих на формування, розподіл і використання централізованих та децентралізованих грошових фондів з метою забезпечення здійснення функцій держави, реалізації завдань соціально-економічного характеру, управління, а також контроль за використанням її фінансових ресурсів.

На всіх стадіях фінансової діяльності здійснюється фінансовий контроль. Фінансовий контроль має забезпечувати додержання фінансової дисципліни і законності, адже фінансова діяльність у державі регламентується законами і підзаконними актами.

Термін «фінансовий контроль» у законодавстві вживається понад 950-ти нормативних актах, проте, визначення цього поняття українське законодавство не дає.

В Україні немає чітко вибудованої вертикалі контролюючих органів, а тому немає і головного органу з питань фінансового контролю. Контрольні заходи проводяться окремо спеціальними органами, кожним у своїй галузі діяльності.

Останнім часом піднімаються питання щодо законодавчого врегулювання державного фінансового контролю, який здійснюють органи державної влади й управління, а також спеціалізовані державні органи фінансового контролю. Основною його метою є забезпечення інтересів держави. Він сприяє створенню умов для її фінансової стабілізації, виступає способом реалізації фінансової політики. Державний фінансовий контроль спрямований на виявлення та попередження правопорушень у фінансовій сфері.

Існуюча система органів фінансового контролю України не відрізняється упорядкованістю та єдністю її складових.

Сьогодні діяльність контрольних установ здійснюється за відсутності чіткої взаємодії. Власне, державний фінансовий контроль на практиці діє не як єдина система, а існує у формі відокремлених ланок. Останні, як правило, в автономному режимі виконують властиві їм завдання й функції, які визначаються численними законами, указами Президента України, постановами уряду та іншими нормативно-правовими актами.

Відсутність узгодженості та єдності в системі органів фінансового контролю пов'язана, насамперед, з відсутністю єдиної концепції побудови такої системи. Зокрема, досі на нормативному рівні не закріплено, які саме органи входять до системи фінансового контролю. Не визначено також

принципи їх взаємодії та основоположні функції, що виливаються з визначення фінансового контролю.

Виходячи з пріоритету державної політики України щодо вступу до Європейського Союзу, одним з важливих аспектів у цьому процесі є адаптація системи державного фінансового контролю до європейських вимог, зокрема, до вимог глави 28 "Фінансовий контроль" документу "Acquis communautaire" та дотримання положень Лімської декларації керівних принципів з контролю.

З метою вирішення проблем щодо адаптації системи державного фінансового контролю до європейських вимог Урядом України розпорядженнями від 24 травня 2005 № 158-р та від 16 листопада 2005 № 456-р схвалено Концепцію розвитку державного внутрішнього фінансового контролю.

На сьогодні в економічно розвинутих країнах та країнах ЄС державний фінансовий контроль за державними коштами, майном та економічними процесами здійснюється системою існуючих контролюючих суб'єктів, які функціонують залежно від рівня управління. Як правило, ця система функціонує на декількох рівнях.

Перший (або вищий) рівень - вищий орган фінансового контролю. (в Україні це Рахункова палата). Вищий орган фінансового контролю є незалежним від виконавчої гілки влади орган, та здійснює зовнішній (щодо уряду та урядових структур) контроль.

Другий (або внутрішній) рівень - орган (система органів) внутрішнього фінансового контролю.

Третій рівень - внутрішньогосподарський контроль - система заходів, що організовані керівником і здійснюються в установі, підприємстві організації з метою забезпечення найбільш економічної, ефективної та результативної фінансово-господарської діяльності та спрямовуються на забезпечення достовірності інформації про фінансово-господарську діяльність, виявлення порушень фінансової дисципліни та запобігання їм.

Зауважу, що в Україні фінансовий контроль навіть не має такого поняття як внутрішній чи зовнішній контроль, не говорячи про таку його структурованість, а звертаючи увагу на Рахункову палату, то, звичайно, важко сказати, що вона є незалежним органом фінансового контролю.

Зважаючи на це, на даний час є доцільно, спираючись на Концепцію розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, реформувати законодавчу базу регулювання державного фінансового контролю і привести її у відповідність до законодавства ЄС. Це дасть реальну можливість відтворити статус діяльності Рахункової палати як вищого органу фінансового контролю у системі державного та створити модель управління у сфері державного фінансового контролю.